

HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše a Lukáš RYŠAVÝ: Mezinárodní právo soukromé: procesní otázky

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1. vyd., 2014, 250 s. ISBN 978-80-244-4546-5.

Lucie Zavadilová*

V roce 2014 vyšla v nakladatelství Univerzity Palackého v Olomouci publikace s názvem „*Mezinárodní právo soukromé: procesní otázky*“, jejímiž autory jsou Miluše Hrnčířiková a Lukáš Ryšavý. Předložená kniha byla vytvořena v rámci projektu „Inovace výuky Mezinárodního práva soukromého na PF UP“, FRUP_2014_2_062.

Monografie se skládá z celkem šesti kapitol dále členěných na podkapitoly, oddíly, případně též pododdíly. V úvodní kapitole autoři představují mezinárodní právo soukromé jako samostatné právní odvětví. Zdůrazňují zejména jeho význam v současném globalizovaném světě, kdy existence cizího prvku v právním jednání není ničím výjimečným. Právě naopak. V dalších podkapitolách se detailně věnují mezinárodnímu právu procesnímu, jeho předmětu a vztahu k mezinárodnímu právu soukromému v užším smyslu. Autoři označují obě části mezinárodního práva soukromého za „spojené nádoby“, jejichž existence je vzájemně podmíněna. Nicméně, v knize dále rozpracovávají pouze aktuální problematiku procesních poměrů s cizím prvkem a usilují o zodpovězení základních otázek, které je nutné si v této souvislosti klást. Vzhledem k tomu, že každý stát má své vlastní mezinárodní právo procesní, zabývá se tato publikace normami unijního, mezinárodního, jakož i vnitrostátního původu, jež jsou závazné pro české soudy.¹ Přičemž ambicí monografie je „položít základní stavební kameny“ pro další studium a řešení konkrétních případů.

Druhá kapitola se již věnuje samotnému českému mezinárodnímu právu procesnímu. Autoři zde nabízí odpověď na tři zásadní otázky: Co je spor s mezinárodním prvkem? Jaké jsou způsoby řešení soukromoprávních sporů s mezinárodním prvkem? A jaké jsou prameny mezinárodního práva procesního? Kvitovat lze zejména přehlednou srovnávací tabulku znázorňující hlavní rozdíly mezi jednotlivými způsoby řešení sporů. Stěžejní součástí této kapitoly však tvoří přehled a analýza formálních pramenů mezinárodního práva procesního. Vyhledání a použití správné normy, která dopadá na určitý soukromomo-

* Mgr. Lucie Zavadilová, doktorandka, Katedra mezinárodního a evropského práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno / Ph.D. student, Department of International and European Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: 378615@mail.muni.cz

¹ Uvedené souvisí s vůdčí zásadou mezinárodního práva procesního – zásadou aplikace procesních předpisů *lex fori*.

právní poměr s cizím prvkem, je totiž jedním z nejsložitějších úkolů, jež tvoří nezbytný předpoklad pro vyřešení konkrétního sporu s mezinárodním prvkem. Z toho důvodu se publikace postupně zaobírá prameny vnitrostátního, mezinárodního a unijního původu, a to včetně shrnutí historického vývoje relevantní právní úpravy. Opomenuty nezůstávají ani otázky jako je interpretace či řešení střetů jednotlivých norem mezinárodního práva procesního.

Základ třetí kapitoly recenzované monografie představuje otázka: Kdy je dána pravomoc českých soudů k rozhodování soukromoprávních sporů s cizím prvkem? V úvodní podkapitole se autoři věnují zejména teoretickému vymezení pojmů „pravomoc“ a „mezinárodní příslušnost.“ V pořadí druhá podkapitola je zaměřena na problematiku určování pravomoci českých soudů ve věcech občanských a obchodních s cizím prvkem. Pozitivně zde lze hodnotit zejména přehlednou tabulku znázorňující časovou a územní působnost norem, které regulují pravomoc soudů na unijní úrovni (tj. Bruselská úmluva, nařízení Brusel I, nařízení Brusel Ibis, Luganská úmluva I a Luganská úmluva II). Detailněji se publikace zabývá působností a pravidly pro určování mezinárodní příslušnosti podle nařízení Brusel Ibis, k jehož aplikaci dochází v praxi nejčastěji. Další podkapitoly čtenáře seznámí s úpravou pravomoci českých soudů ve věcech manželských a rodinných, dědických a ve věcech insolvenčního řízení. Jednotlivé podkapitoly respektují zavedené schéma, kdy danou otázku řeší nejprve pohledem unijního, a následně též mezinárodního a vnitrostátního práva.

Cílem čtvrté kapitoly je zodpovědět otázku: Kdy je možné v České republice uznat a vykonat cizí soudní rozhodnutí? Soudní rozhodnutí totiž vyvolávají účinky výlučně na území státu, kde byla vydána. Z hlediska právní jistoty a vymahatelnosti práva je však žádoucí, aby rozhodnutí vydaná soudy jednoho státu byla uznána a následně vykonána i na území jiných států. Prostřednictvím norem mezinárodního práva procesního státy určují, za jakých podmínek k takovému uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí může dojít. Tato kapitola je strukturována do třech podkapitol. V první se autoři věnují uznání cizích soudních rozhodnutí v obecné rovině, ve druhé podkapitole ozejmují tuto problematiku z hlediska vnitrostátní úpravy. Stěžejní roli hraje podkapitola třetí, která čtenáři postupně přibližuje unijní úpravu uznávání rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních, rodinných, dědických a opomenuta nezůstává ani úprava ve věcech vyživovacích povinností. Poněkud ke škodě podle mého názoru je, že monografie podrobněji nereflektuje zvláštní procesní nařízení (tj. nařízení o evropském exekučním titulu pro nesporné pohledávky, nařízení o evropském platebním rozkazu a nařízení o drobných nárocích), která měla zefektivnit uznání cizích rozhodnutí a doplnit režim zavedený nařízením Brusel I.

Kapitola pátá seznamuje čtenáře s dalšími specifiky soudního řízení s cizím prvkem, a to zejména s institutem mezinárodní soudní spolupráce.² Byť tvoří spolupráce justičních orgánů při provádění procesních úkonů v zahraničí nezbytnou součást mezinárodního práva procesního, dotýká se jí většina publikací pouze okrajově. Lze tedy kvitovat, že autoři recenzované knihy rozebírají otázku mezinárodní justiční spolupráce na více než dvaceti stranách. Největší pozornost je přitom věnována přeshraničnímu dokazování a mezinárodní soudní spolupráci při doručování.³ Podkapitola druhá potom poukazuje na rozdíl mezi institutem právní pomoci mezi justičními orgány a právní pomocí poskytovanou subjektům soudního řízení.⁴ V dalších podkapitolách je zpracována problematika spolupráce při poskytování informací cizím justičním orgánům a otázka uznávání platnosti cizích veřejných listin.

Poslední, šestá kapitola recenzované monografie zpracovává v rozsahu čtrnácti podkapitol téma mezinárodního rozhodčího řízení, které představuje preferovaný a efektivní způsob řešení sporů. Podle v publikaci citovaného zdroje by rozhodčí smlouvu mělo obsahovat dokonce více než 90 % všech smluv uzavíraných v současném mezinárodním obchodu. Jako velmi zajímavou lze hodnotit podkapitolu shrnující historický vývoj rozhodčího řízení od starověku po současnost, která dané téma vhodně zasazuje do širšího kontextu. V dalších podkapitolách se autoři věnují zejména pramenům, předpokladům, jakož i průběhu rozhodčího řízení. Samostatně je rozpracován institut zrušení rozhodčího nálezu a otázka uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu. Poslední součást kapitoly představuje srovnání a vymezení vztahu mezi rozhodčím řízením a řízením soudním, resp. rozhodčím řízením a ADR (tj. alternativními způsoby řešení sporu).

V závěru publikace nalezne čtenář bohatý seznam citované odborné literatury, a to monografií, článků i příspěvků ve sbornících. Vedle českých zdrojů je zastoupena rovněž literatura anglická a německá. Monografie je dále doplněna abecedně řazeným seznamem zkratk, který usnadňuje orientaci v textu.

Recenzovaná publikace je svým obsahem i rozsahem vhodnou příručkou každého právníka, jež – ať v teorii či praxi – přichází do styku se soukromoprávními poměry s cizím prvkem. Monografie nabízí srozumitelný, stručný, ale zároveň dostatečně důkladný roz-

² Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, používá označení „právní pomoc ve styku s cizinou.“

³ Rozbor unijní legislativy nabízí také např. BOGDAN, Michael. *Concise Introduction to EU Private International Law*. 3. vyd. Groningen: Europa Law Publishing, 2016, 250 s. ISBN 9789089521774; PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 401 s. ISBN 80-210-4053-X; STORSKRUBB, Eva. *Civil Procedure and EU Law: A Policy Area Uncovered*. 1. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2008, xxxiii, 521 s. ISBN 978-0-19-953317-6.

⁴ V angličtině se pro označení mezinárodní soudní spolupráce používá termín „judicial cooperation“ nebo „mutual assistance.“ Zatímco pro právní pomoc poskytovanou subjektům soudního řízení se užívá pojem „legal aid.“

bor problematiky i jednotlivých pramenů mezinárodního práva procesního. Jistou nevýhodou může být pouze ne vždy zcela jasná a přehledná struktura a členění textu. Naopak veskrze pozitivně lze hodnotit názornost publikace. V průběhu celé knihy je uvedeno množství příkladů a otázek k zamyšlení, které podněcují čtenáře k hlubšímu zkoumání daného tématu.

Lze shrnout, že tato monografie může být vhodným „odrazovým můstkem“ pro další studium mezinárodního práva soukromého a procesního, jakož i pro praktické řešení konkrétních sporů. Monografie je zpracována jako studijní materiál adresovaný zejména studentům právnických fakult. Vzhledem ke svému provedení však může stejně dobře posloužit rovněž soudcům, advokátům a dalším odborníkům, kteří se ve své praxi setkávají se soukromoprávními poměry s mezinárodním prvkem. Jedná se o čtivou knihu, jež se neotřelým způsobem zabývá stále aktuálnějším tématem mezinárodního práva procesního a která rozhodně stojí za přečtení.